

NÂNG CAO CÔNG TÁC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - AN NINH TRONG TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

TRẦN VIỆT TRƯỜNG (*)

TÓM TẮT

Giáo dục quốc phòng - an ninh là một trong các nhiệm vụ dạy học ở trường phổ thông nhằm thực hiện mục tiêu đào tạo con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc. Bộ môn Giáo dục quốc phòng - an ninh đã có một vị trí quan trọng trong chương trình giáo dục bậc trung học phổ thông. Đánh giá công tác này trong thời gian qua là việc làm cần thiết để tìm kiếm các giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường thời gian tới góp phần xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân thực sự vững mạnh.

Từ khóa: *giáo dục quốc phòng - an ninh, giải pháp, nâng cao chất lượng, bảo vệ tổ quốc.*

ABSTRACT

National Defense - Security Education is one of teaching tasks in high schools to reach the goal of Vietnamese people training to fulfill the requirement of Nation construction and defense. The subject of National Defense - Security Education plays an important role in high school education. It is necessary to assess this task during the past time to seek for solutions to improve quality of National Defense - Security Education in schools in the next time which contributes to construct powerfully the whole people's national defense and people's security.

Keywords: *national defense - security education, solution, quality improvement, nation defense.*

1. MỞ ĐẦU

Mục tiêu của giáo dục nước ta là “đào tạo con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, tri thức, sức khỏe, thẩm mỹ và nghề nghiệp, trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; hình thành và bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất và năng lực của công dân, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc” (Luật Giáo dục, 2005). Theo mục tiêu đó, trong chương trình giáo dục phổ thông hiện nay, bên cạnh các nội dung giáo dục văn hóa, đạo đức, sức khỏe,... thì giáo dục quốc phòng - an ninh là một nội dung cơ bản của dạy học trong nhà trường nhằm thực hiện

mục tiêu cao nhất là đào tạo con người Việt Nam “đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc”.

Những năm gần đây, công tác giáo dục quốc phòng - an ninh được ngành giáo dục đặc biệt quan tâm, được đưa vào giảng dạy trở thành một môn học chính khóa trong chương trình giáo dục trung học phổ thông và có sự quan tâm hơn đến tổ chức các hoạt động, phong trào để nâng cao chất lượng giảng dạy bộ môn này. Các trường đã tổ chức học tập nghiêm túc môn Giáo dục quốc phòng - an ninh, trang bị được cho học sinh những kiến thức và kỹ năng cơ bản về quốc

(*) Thạc sĩ, Ủy viên Ban Thường vụ, Trưởng Ban Tuyên giáo thành phố Cần Thơ.

phòng toàn dân. Tuy nhiên không ít nơi vẫn còn nhận thức chưa đầy đủ về vai trò của môn Giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường, quá trình triển khai còn nhiều thiếu sót đòi hỏi cần có nhiều giải pháp hơn nữa trong việc nâng cao chất lượng công tác giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường phổ thông hiện nay.

2. VAI TRÒ, VỊ TRÍ CỦA MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - AN NINH

Môn học Giáo dục quốc phòng - an ninh được đưa vào giảng dạy chính khóa trong nhà trường kể từ năm học 2001 - 2002 sau khi có Nghị định của Chính phủ về giáo dục quốc phòng (Nghị định 115/NĐ-CP ngày 01/5/2001) nhằm góp phần giáo dục toàn diện cho học sinh về lòng yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, niềm tự hào và sự trân trọng đối với truyền thống đấu tranh chống ngoại xâm của dân tộc, của các lực lượng vũ trang Nhân dân Việt Nam; có ý thức cảnh giác trước âm mưu thủ đoạn của các thế lực thù địch; có kỹ năng quân sự, an ninh cần thiết để tham gia vào sự nghiệp xây dựng, củng cố nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân.

Chương trình môn Giáo dục quốc phòng - an ninh ở bậc trung học phổ thông được bố trí 1 tiết/tuần cho mỗi khối từ lớp 10 đến lớp 12.

Về cơ bản, nội dung chương trình là phù hợp, tuy có phần kiến thức trùng lặp ở các khối lớp (phần hiểu biết chung và phần điều lệnh đội ngũ) và thiếu nội dung dạy học địa phương nhưng môn học Giáo dục quốc phòng - an ninh đã trang bị được cho học sinh có những hiểu biết ban đầu về nền quốc phòng toàn dân - an ninh nhân dân; về truyền thống chống ngoại xâm về vang của dân tộc, của quân đội, công an và nghệ thuật đánh giặc giữ nước của ông cha; những kiến thức tối thiểu về phòng thủ dân sự, tính năng kỹ thuật, chiến thuật một số loại vũ khí bộ

binh. Học sinh có kỹ năng tối thiểu về điều lệnh đội ngũ; kỹ thuật, chiến thuật bộ binh; biết sử dụng súng tiểu liên AK hoặc súng trường CKC; thực hành tập bắn trúng mục tiêu cố định ban ngày bằng súng thật hoặc bằng thiết bị điện tử, laser; làm được các động tác từng người trong chiến đấu; có khả năng tự bảo vệ mình; xây dựng niềm tự hào và sự trân trọng đối với truyền thống dựng nước và giữ nước của dân tộc, của các lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam; xác định nghĩa vụ, trách nhiệm của người thanh niên - học sinh tham gia vào các hoạt động về công tác quốc phòng - an ninh ở nhà trường, địa phương trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc; góp phần hình thành lối sống có ý thức tổ chức kỷ luật của thế hệ trẻ học sinh.

3. MỘT SỐ HẠN CHẾ TRONG CÔNG TÁC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - AN NINH Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG HIỆN NAY

Hạn chế lớn nhất hiện nay trong công tác giáo dục quốc phòng - an ninh ở trường phổ thông là vấn đề đội ngũ giáo viên giảng dạy. Đến nay, cả nước đã đào tạo được một đội ngũ giáo viên tương đối bảo đảm về phẩm chất, năng lực, trong thực tế đã dạy học hiệu quả và tham gia nhiều hoạt động thể dục, thể thao quốc phòng. Tuy nhiên, đội ngũ này chủ yếu là đào tạo cấp tốc, ngắn ngày (có khoảng trên 4,400 giáo viên) và đào tạo ghép với các môn Giáo dục công dân, Lịch sử, Thể dục (có khoảng hơn 1,500 giáo viên) (Nguyễn Thành Đô - Phan Xuân Dũng, 2012). Như vậy trong chừng mực nhất định, lực lượng này khó thể đảm nhận được các nội dung kiến thức, kỹ năng theo yêu cầu cần đạt của chương trình. Việc dạy qua loa, không tránh khỏi, kiến thức truyền đạt mờ nhạt, chung chung, lẫn với các kiến thức bộ môn Lịch sử, Giáo dục công dân; kỹ năng thì hời hợt, lẫn với các thao tác của môn Thể dục; kỹ thuật thao tác với súng, lựu đạn được thực hành như “cưỡi ngựa xem hoa”. Chưa kể đến số giáo viên thì ít, định mức

giảng dạy nhiều; tuy giờ chuẩn là 1 tiết/tuần nhưng ở một số trường lớn mỗi giáo viên đảm nhận từ 20 đến 30 tiết/tuần do đó không còn thời gian, sức lực để đầu tư cho chất lượng bài dạy.

Nhiều khó khăn khác cũng tác động không ít đến chất lượng giảng dạy bộ môn Giáo dục quốc phòng - an ninh. Sân bãi luyện tập hầu hết ở các trường không đủ diện tích và các điều kiện cho giảng dạy thực hành và luyện tập, rèn luyện các kỹ năng. Nhiều trường phải mượn sân bãi của nhà văn hóa, công viên,... dẫn đến việc di chuyển đi lại, bố trí tiết dạy hết sức khó khăn. Để thuận tiện, có trường đã phải sắp xếp thời khóa biểu 4 tiết/tháng (1 buổi học/tháng) thay vì 1 tiết/tuần. Trang thiết bị phục vụ giảng dạy và học tập hầu như là dùng chung với các bộ môn, chỉ một vài khẩu súng tập, bia bắn gọi là phương tiện đặc thù bộ môn. Có nơi lại không được cấp phát sẵn, mỗi khi thực hành phải mượn từ các trường quân sự, các lực lượng vũ trang ở địa phương.

Một vài khó khăn nêu trên cho thấy nhận thức và thực tế công tác giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường hiện nay đang còn nhiều bất cập cần có nhiều giải pháp để nâng cao chất lượng góp phần xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân thực sự vững mạnh.

4. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG CÔNG TÁC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG - AN NINH TRONG TRƯỜNG PHỔ THÔNG

4.1. Nâng cao nhận thức về vị trí, vai trò của bộ môn Giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường

Có thể khẳng định việc xem nhẹ vị trí, vai trò của bộ môn Giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường là nguyên nhân đầu tiên dẫn đến những khó khăn, bất cập đã

nêu. Từ cán bộ quản lý nhà trường đến giáo viên và học sinh chưa thực sự nhận thức đầy đủ, từ đó nảy sinh tâm lý dạy cho có, học cho xong, không có động lực để dạy học tốt bộ môn này.

Cần giới thiệu những nội dung cơ bản của Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh, Nghị định quy định chi tiết và biện pháp thi hành Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh; quán triệt các quan điểm chỉ đạo của Đảng, Nhà nước, các bộ, ngành về công tác giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường; giới thiệu chi tiết nội dung chương trình giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường, v.v. Đây là các cơ sở để thực hiện tốt công tác giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường.

Cần hiểu rằng việc kết hợp kinh tế - xã hội với quốc phòng - an ninh là một chủ trương, giải pháp đặc biệt quan trọng của “Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới” được Hội nghị Trung ương Tám khóa XI thông qua. Đó là sự thể hiện tầm nhìn chiến lược sâu sắc của Đảng ta về hai nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới của cách mạng Việt Nam.

4.2. Xây dựng một lực lượng giảng dạy quốc phòng - an ninh vừa đông đủ về số lượng vừa đảm bảo về chất lượng

Hiện nay, để giải quyết tình trạng thiếu giáo viên giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng - an ninh, nhiều địa phương đã tổ chức đào tạo cấp tốc nguồn giáo viên dư dôi từ các bộ môn khác; một mặt liên kết với các trường quân sự, các đơn vị lực lượng vũ trang địa phương để hợp đồng giảng dạy, hướng dẫn thực hành. Đây chỉ là các giải pháp tạm thời. Về lâu dài cần có kế hoạch chuẩn hóa đội ngũ, tích cực triển khai thực hiện đề án “Đào tạo giáo viên, giảng viên giáo dục quốc phòng và an ninh cho các trường trung học phổ thông, trung cấp

chuyên nghiệp, trung cấp nghề, cao đẳng nghề và các cơ sở giáo dục đại học đến năm 2020” theo Quyết định số 607/QĐ-TTg ngày 24/4/2014 của Thủ tướng Chính phủ.

Đối với các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng về an ninh - quốc phòng, trong nhiều năm qua với trình độ chuyên môn nghiệp vụ và kinh nghiệm của đội ngũ giảng viên không ngừng được nâng cao, cơ sở vật chất phục vụ giảng dạy, chương trình giảng dạy không ngừng được đổi mới, tính tổ chức và kỷ luật cao trong huấn luyện đào tạo thường xuyên được duy trì... là địa chỉ tin cậy trong công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giáo viên đáp ứng nhu cầu giảng dạy giáo dục quốc phòng - an ninh ở các địa phương. Bên cạnh đó, cần tận dụng một cách hiệu quả năng lực dồi dào và tổ chức hợp lý công tác đào tạo nguồn giáo viên giáo dục quốc phòng - an ninh, có cơ chế thu hút học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông dự thi vào, thực hiện tốt các chính sách khuyến khích, ưu đãi đối với giáo sinh thuộc bộ môn này.

4.3. Tích cực đổi mới phương pháp dạy học bộ môn Giáo dục quốc phòng - an ninh trong trường phổ thông

Phương pháp dạy học đặc trưng của môn Giáo dục quốc phòng - an ninh là phương pháp thực hành. Do đó cần có hình thức, biện pháp, tổ chức giảng dạy phù hợp nhằm đạt được hiệu quả tối ưu theo các mục tiêu của môn học.

Đối những bài dạy lý thuyết, trước hết, người dạy cần biết hệ thống hóa kiến thức theo một mô hình phù hợp giúp người học nắm được cấu trúc của bài học, chốt được những nội dung trọng tâm, cơ bản để có thể tái hiện, liên hệ một cách dễ dàng trong quá trình vận dụng luyện tập, thực hành. Cần sử dụng các phương tiện trực quan sinh động (diễn xuất, video clip, bản đồ điện tử,...) để giúp người học tiếp cận nội dung từ nhiều chiều, tránh áp đặt, tạo được hứng thú học

tập, đặc biệt đối với các bài về lịch sử, truyền thống đánh giặc giữ nước, các bài dạy chiến thuật. Ngoài ra, việc gắn các nội dung giảng dạy với thực tế công tác bảo vệ quốc phòng, gìn giữ an ninh, trật tự cùng với các hoạt động truyền thống ở địa phương cũng là biện pháp quan trọng trong việc nâng cao ý thức trách nhiệm, tạo động cơ đúng đắn cho học sinh yêu thích học tập bộ môn.

Đối với các bài học thực hành, người dạy cần đầu tư kỹ lưỡng cho cách tổ chức rèn luyện để người học thông thạo các kỹ thuật thực hành. Để đảm bảo rèn luyện được kỹ năng cho người học, người dạy cần chú ý thực hiện các bước sau:

Bước 1: Giới thiệu tổng quan về toàn bộ kỹ năng.

Bước 2: Chứng minh, minh họa theo tốc độ bình thường.

Bước 3: Làm lại phần chứng minh, chậm và miêu tả từng bước.

Bước 4: Kiểm tra xem người học hiểu chưa.

Bước 5: Quan sát người học thực hiện kỹ năng.

Bước 6: Kiểm tra xem các kỹ năng thực hiện đã đạt chuẩn chưa.

Và để có thể rèn luyện thành thạo một kỹ năng nào đó, người học cần chú ý thực hành theo các bước:

Bước 1: Hiểu rõ các vấn đề lý thuyết liên quan đến kỹ năng.

Bước 2: Nắm vững trình tự và kỹ thuật thực hiện các thao tác (theo hướng dẫn của người dạy).

Bước 3: Chú ý đến một (hoặc vài) thao tác khó, quan trọng.

Bước 4: Luyện tập nhiều lần, nhất là đối với những thao tác khó, quan trọng.

(Trần Thanh Nguyên, 2014).

Các phương pháp dạy học cần hướng tới phát triển năng lực người học sao cho người học nắm được đường lối, quan điểm, chủ trương quốc phòng - an ninh của Đảng

và Nhà nước; đồng thời có thể vận dụng được kiến thức, kỹ năng để giải quyết được các tình huống cụ thể trong công tác bảo vệ quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân.

4.4. Trang bị tốt các điều kiện, phương tiện nâng cao chất lượng dạy học

Để công tác giáo dục quốc phòng - an ninh đạt kết quả tốt cần phải có cơ sở vật chất thiết yếu cho giảng dạy lý thuyết và thực hành như: trang bị hệ thống máy chiếu hiện đại cho các phòng học lý thuyết; mua sắm hệ thống bia bắn, súng bắn tập; xây dựng bãi tập có quy mô, đủ quy cách; bổ sung các đầu sách, giáo trình chuyên ngành,... Công văn số 52/2003/BGD-ĐT ngày 07/11/2003 của Bộ Giáo dục - Đào tạo về việc đảm bảo trang bị phương tiện dạy học quốc phòng - an ninh trong nhà trường cũng đã quy định rõ các trang bị thiết yếu của bộ môn. Hiện nay, các thiết bị máy bắn điện tử, máy bắn

laze, máy tập bắn MBT-03, TB-95,... là các phương tiện kỹ thuật hiện đại tạo cho giờ học hấp dẫn, sát với thực tế chiến đấu, giúp cho người học nắm chắc, hiểu sâu từng nội dung, có thể tự điều chỉnh, đồng thời là các công cụ quản lý chặt chẽ, đánh giá chính xác, trung thực kết quả học tập, rèn luyện của từng học sinh.

4.5. Thực hiện chế độ đối với giáo viên dạy môn Giáo dục quốc phòng - an ninh

Ngoài ra, việc thực hiện tốt các chế độ chính sách động viên, ưu đãi đối với giáo viên dạy quốc phòng - an ninh theo Thông tư số 41/2004/TTLT-BGD&ĐT-BTC-BQP-BLĐTBXH ngày 31/12/2004 của Liên Bộ Giáo dục - Đào tạo, Bộ Tài chính, Bộ Quốc phòng, Bộ Lao động Thương binh và Xã hội cũng sẽ góp phần lớn cho việc nâng cao chất lượng dạy học môn Giáo dục quốc phòng - an ninh trong nhà trường phổ thông.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4-11-2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.*
2. Đàm Hữu Dũng (2015), *Một số giải pháp về giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên hiện nay*, <http://tapchiquptd.vn/vi/giao-duc-qp-va-an-giao-duc-phap-luat/mot-so-giai-phap-ve-giao-duc-quoc-phong-va-an-ninh-cho-sinh-vien-hien-nay/7454.html>.
3. Nguyễn Thành Đô - Phan Xuân Dũng (2012), *Giải pháp đào tạo giáo viên giáo dục quốc phòng - an ninh*, <http://tapchiquptd.vn/vi/giao-duc-qp-an-giao-duc-phap-luat/giai-phap-dao-tao-giao-vien-giao-duc-quoc-phong--an-ninh/1474.html>.
4. Trần Thanh Nguyễn (2014), *Một số giải pháp nâng cao chất lượng dạy học đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục*, Tạp chí Khoa học quản lý giáo dục (s.4).
5. Vũ Cao Quân (2013), *Bước phát triển mới trong công tác giáo dục quốc phòng - an ninh ở thành phố Cần Thơ*, <http://tapchiquptd.vn/vi/giao-duc-qp-an-giao-duc-phap-luat/buoc-phat-trien-moi-trong-cong-tac-giao-duc-quoc-phong-an-ninh-o-thanh-pho-can-tho/4389.html>.

Ngày nhận bài: 17/6/2015. Ngày biên tập xong: 24/7/2015. Duyệt đăng: 28/7/2015